

Ιστορία της Ιστοριογραφίας

Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής
Ανθρωπολογίας

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

1) Τα Annales. Μια «μικρή διανοητική επανάσταση» στο πεδίο της Ιστοριογραφίας

Ρίκα Μπενβενίστε

Η κληρονομιά του 19^{ου} αιώνα

- Η Ιστορία συγκροτείται ως επιστήμη και ως αυτόνομος πανεπιστημιακός κλάδος.
- Ιστορική μέθοδος = εξειδικευμένη τεχνική κριτικής των πηγών, καταγραφή των γεγονότων
- Αξιοποίηση «αξιόπιστων» πηγών, δηλαδή επίσημων εγγράφων που προέρχονται από το πεδίο της πολιτικής, της διπλωματικής και της στρατιωτικής ιστορίας.

Οι ιδρυτές των Annales

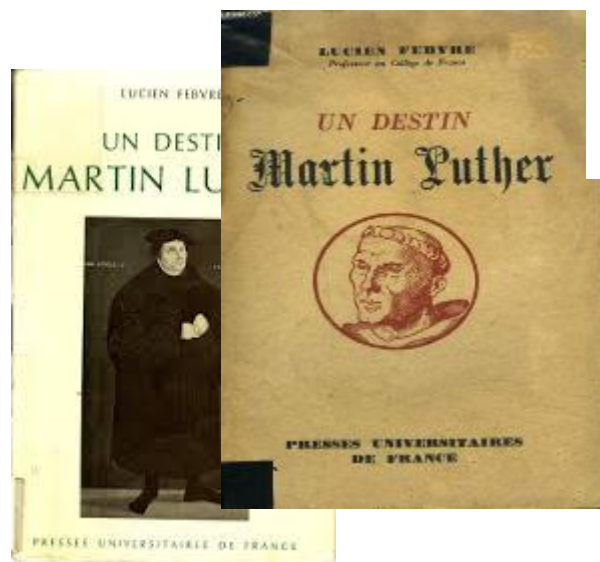
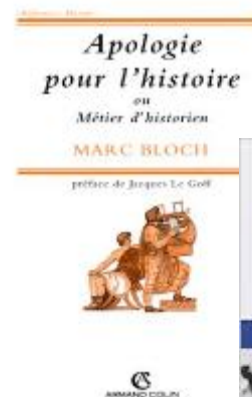
Στρασβούργο 1929: *Annales d'histoire économique et sociale*

Marc Bloch (1886-1944)

Lucien Febvre (1878-1956)

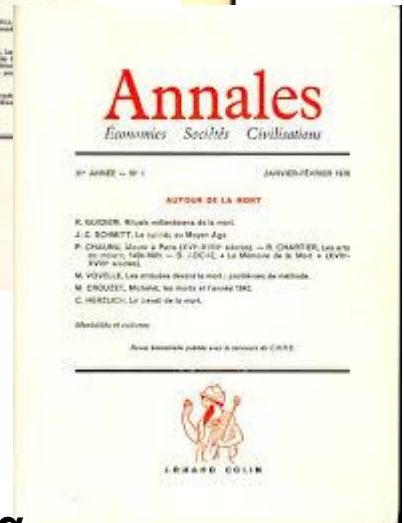
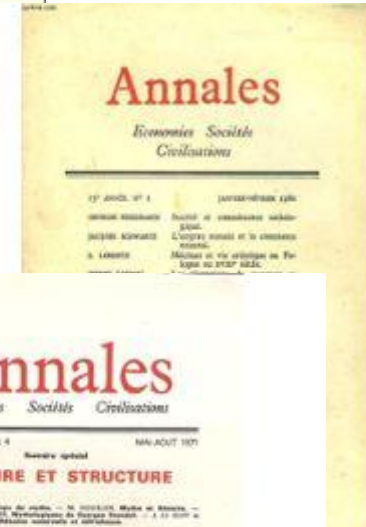
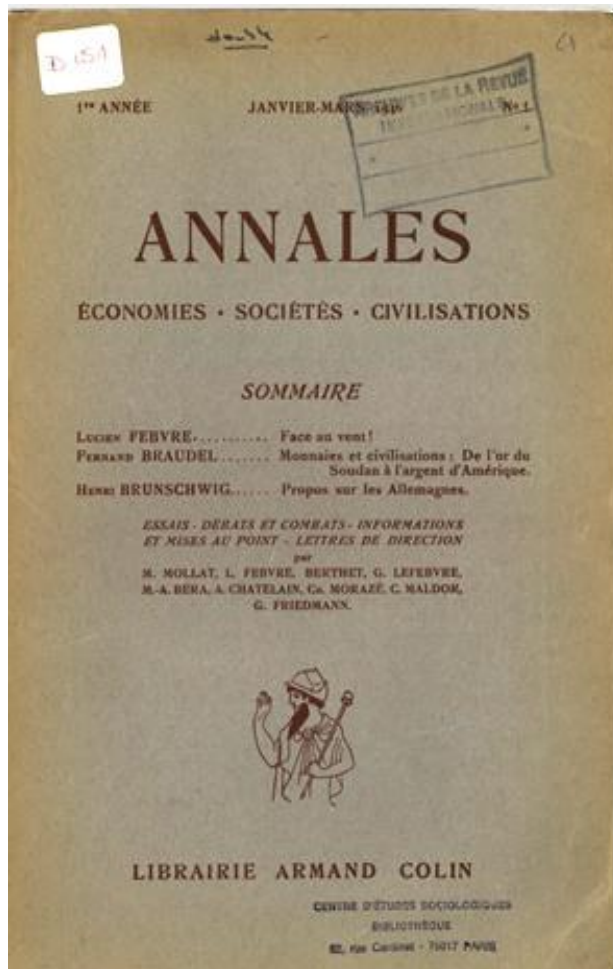
Από τα έργα των Φεβρ και Μπλοκ

Το πρόγραμμα των Annales

- Άνοιγμα στην οπτική και στα εργαλεία που ανήκουν στις άλλες κοινωνικές επιστήμες (γεωγραφία, κοινωνιολογία, οικονομία, ψυχολογία) => συνολική θεώρηση του αντικειμένου της έρευνας. Ανάδειξη των αρθρώσεων ανάμεσα σε διαφορετικές όψεις του κοινωνικού βίου.
- Κριτική της συμβαντολογικής ιστορίας, που περιόριζε σε μια στενά εννοούμενη πολιτική ιστορία, την ιστορία των ισχυρών προσωπικοτήτων. Προσανατολισμός στην ιστορία των κοινωνιών: των ανθρώπων στις σχέσεις τους.
- Αξιοποίηση πηγών που δεν είναι επίσημα γραπτά τεκμήρια.
- Ιστορία-πρόβλημα. Επεξεργασία κατάλληλου ερωτηματολογίου με τη βοήθεια του οποίου κατασκευάζεται και οριοθετείται το αντικείμενο της έρευνας.
- Αναδρομική μέθοδος. Η παρατήρηση του παρόντος καθοδηγεί την εξέταση του παρελθόντος.

Από το 1946: Annales. Economies Societes Civilisations η δεύτερη γενιά των ιστορικών

Δομική ιστορία, σειραϊκή ιστορία

Fernand Braudel (1902-1985)

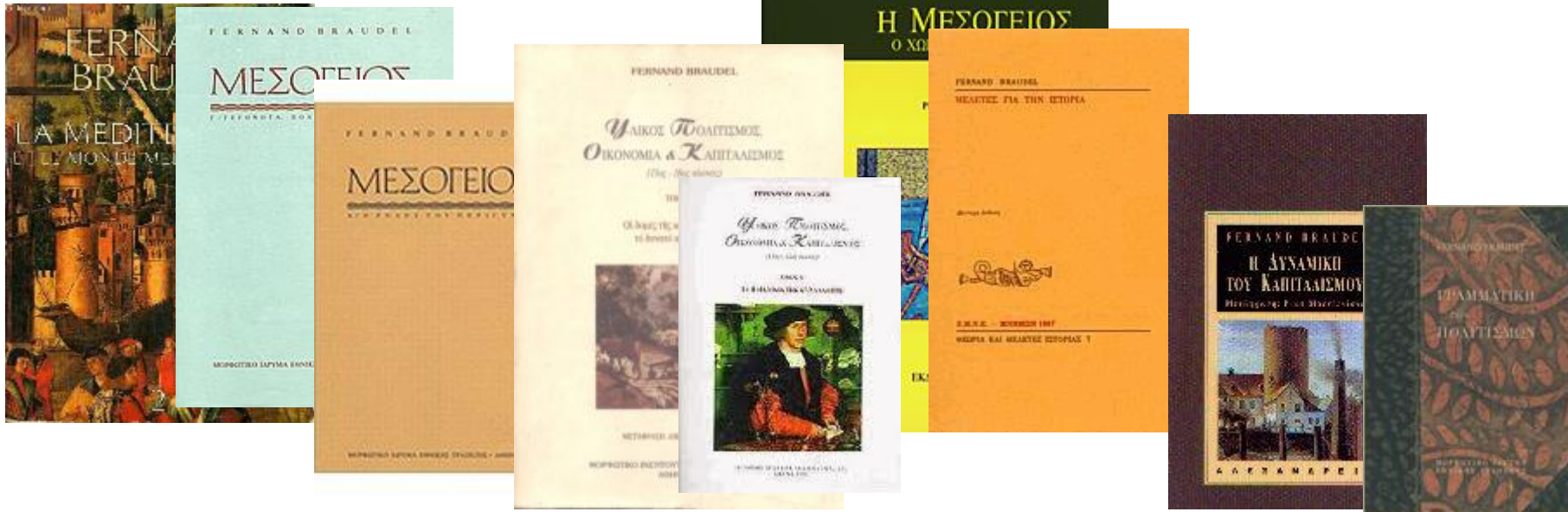
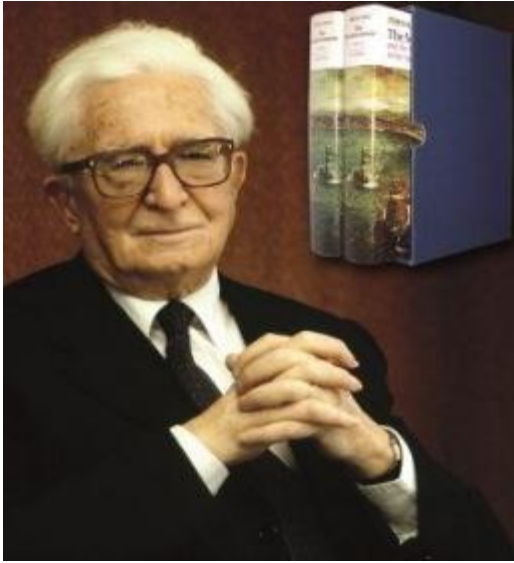
Η Μεσόγειος την εποχή του Φίλιππου Β

Οι τρεις χρόνοι της ιστορίας:

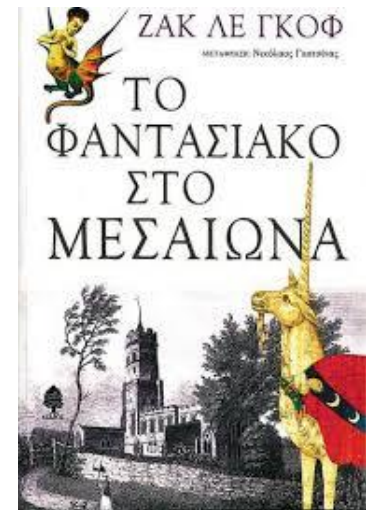
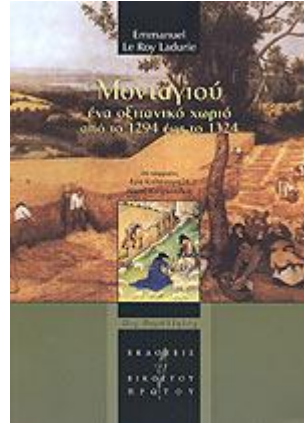
Γεωγραφικός χρόνος, μια σχεδόν ακίνητη ιστορία

Κοινωνικός χρόνος, ο χρόνος των δομών, η μακρά διάρκεια

Ατομικός χρόνος, ο χρόνος των γεγονότων, η βραχεία διάρκεια

Η «νέα ιστορία» και η Τρίτη γενιά των Annales δεκαετίες 1970-1990

- Κοινωνική ανθρωπολογία, νοητικές παραστάσεις, νοοτροπίες
- «μια ιστορία σε ψίχουλα»;

Η «κρίση»

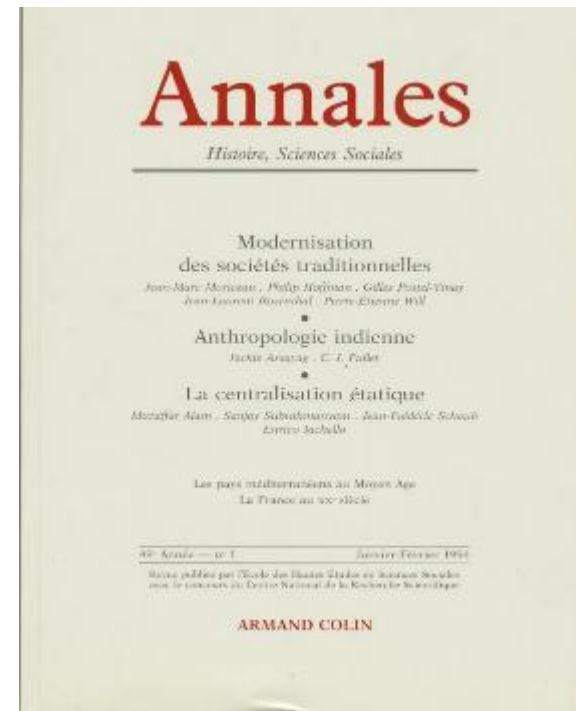
Από τη δεκαετία του 1980 πυκνώνουν οι συζητήσεις για την κρίση στο εσωτερικό του κλάδου των ιστορικών.

Αμφισβητείται η αντικειμενικότητα της μπρωντελικής μεθόδου, κυριαρχεί ο αναστοχασμός, κάνουν έντονη την παρουσία τους η γλωσσική στροφή και οι αφηγηματολογικές προσεγγίσεις, συγγενή ιστοριογραφικά ρεύματα για μια μικροϊστορία ή για μια νέα πολιτισμική ιστορία

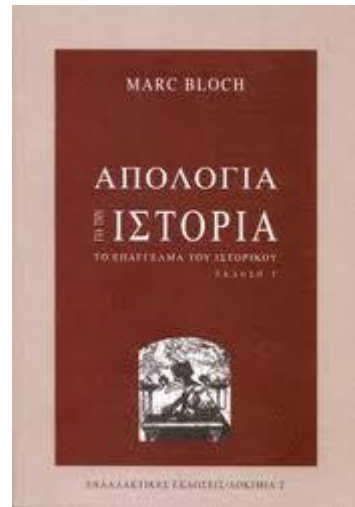
νέες γενιές ιστορικών φέρνουν ανακατατάξεις.

Το 1994 το περιοδικό αποκτά νέο τίτλο:

Annales. Histoires et Sciences Sociales.

Και πάλι οι ιδρυτές...

μια ιδέα που σήμερα τη θεωρούμε κατακτημένη ή και κοινότοπη υπήρξε κάποτε ρηξικέλευθη και ένας τρόπος να κάνουμε ιστορία που μας συνοδεύει σήμερα αποτέλεσε κάποτε «μια μικρή διανοητική επανάσταση». Πολλούς από εμάς τους σύγχρονους ιστορικούς η σχολή των Annales μας συνοδεύει στις αναζητήσεις μας.

Βιβλιογραφία

Α) Από τα έργα των Μπλοκ, Φεβρ και Μπρωντέλ στα ελληνικά

- Λυσιέν Φεβρ, Ευαισθησία και Ιστορία. Ιστορία και ψυχολογία, Αθήνα 2015.
- Μαρκ Μπλοκ, *Απολογία για την Ιστορία. Το επάγγελμα του ιστορικού*, μτφρ. και εισαγωγή Κ. Γαγανάκης, Αθήνα 1994
- Μαρκ Μπλοκ, Ψευδείς ειδήσεις σε καιρό πολέμου, Τρίκαλα 2015.
- Μαρκ Μπλοκ, *Η φεουδαλική κοινωνία. Η διαμόρφωση των σχέσεων εξάρτησης, οι τάξεις και η διακυβέρνηση των ανθρώπων*, Αθήνα 1987
- Φερνάν Μπρωντέλ, [Μελέτες για την ιστορία](#), Αθήνα 1999.
- Φερνάν Μπρωντέλ, [Η Μεσόγειος και ο μεσογειακός κόσμος την εποχή του Φιλίππου Β' της Ισπανίας](#), 3τ, Αθήνα 1991, 1997, 1998.
- Φερνάν Μπρωντέλ, [Υλικός πολιτισμός, καπιταλισμός και οικονομία, XV - XVIII αιώνας](#), Αθήνα 1998.

Β) Για τη σχολή των Annales

- André Burguière, *Annales: Une histoire intellectuelle*, Παρίσι 2006.
- Peter Burke, *The French Historical Revolution*, Οξφόρδη 1990.
- François Dosse, *Η ιστορία σε ψίχουλα. Από τα Annales στη «Νέα Ιστορία»*, Ηράκλειο 1993.
- George Huppert, "The Annales Experiment", *Companion to Historiography*, M. Bentley (επιμ.), Οξφόρδη 1997, σ.873-888.
- Γκέοργκ Ίγκερς, *Η ιστοριογραφία στον 20^ο αιώνα. Από την επιστημονική αντικειμενικότητα στην πρόκληση του μεταμοντερνισμού*, Αθήνα 1999.
- Traian Stoianovich, *French Historical Method: The Annales Paradigm*, Ίθακα-Νέα Υόρκη, 1976.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση, Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Το copyright έργων τρίτων ανήκει εξ ολοκλήρου στους δημιουργούς τους. Τα έργα χρησιμοποιήθηκαν στο πλαίσιο του μαθήματος αποκλειστικά για εκπαιδευτικούς και μη εμπορικούς σκοπούς.